

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 71 0 P 193849 21 Rev
Dana, 24.05.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Senada Tice, kao predsjednika vijeća, Biljane Majkić Marinković i Biljane Tomić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca H.P. a.d. B., koga zastupa punomoćnik S.M., advokat iz B., protiv tužene O.K. iz B., koju zastupa punomoćnik S.M. – B., advokat iz B., radi pobijanja pravnih radnji dužnika, vrijednost spora 51.129,61 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 193849 20 Gž 3 od 10.05.2021. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 24.05.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužioca za naknadu troškova sastavljanja odgovora na reviziju u iznosu od 1.312,50 KM.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 193849 18 P 3 od 12.06.2020. godine, utvrđeno je da ugovor o kupoprodaji nepokretnosti, označenih kao k.č. broj 107/131 - kućište sa dvorištem , „kuća, kućište i dvorište“, površine 184 m², upisane u z.k. ul. br. 550 Č. (kojima po novom premjeru odgovaraju nepokretnosti k.č. broj 450/2 kuća i zgrada, „kućište“, površine 63 m² i dvorište „kućište“, površine 121 m², upisane u p.l. br. 873 k.o. Č.), zaključen dana 28.06.2013. godine, između Č.J., kao prodavca, i tužene, kao kupca, na kojem su potpisi ugovarača ovjereni kod notara R.Dž., pod brojem OPU-..., gubi pravni učinak prema tužiocu, u dijelu u kojem mu je potrebno za ispunjenje tužiočevog potraživanja prema dužniku Č.J., u iznosu od 51.129,61 KM, sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom počevši od dana 18.01.2013. godine pa do isplate (stav 1.).

Naloženo je tuženoj da dozvoli tužiocu, da svoje potraživanje u iznosu od 51.129,61 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana 18.01.2013. godine do isplate, namiri prodajom gore navedenih nepokretnosti (stav 2.).

Obavezana je tužena da tužiocu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 12.742,50 KM, sa zakonskom kamatom od dana presuđenja pa do isplate, te je odbijen zahtjev tužioca za naknadu troškova postupka preko dosuđenog (stav 3.).

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 193849 20 Gž 3 od 10.05.2021. godine, žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena. Odbijen je zahtjev tužene za naknadu troškova za sastavljanje žalbe u iznosu od 1.535,63 KM, te je odbijen i zahtjev tužioca za naknadu troškova odgovora na žalbu u iznosu od 1.312,50 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom (koja je ispravljena podneskom od 16.06.2021. godine) drugostepenu presudu pobija tužena, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se obje nižestepene presude ukinu i

tužba odbaci, ili da se preinače tako da se odbije tužbeni zahtjev i da se obaveže tužilac da joj nadoknadi troškove parničnog postupka, ili da se ukine drugostepena presuda.

U odgovoru na reviziju tužilac predlaže da se revizija odbije i tužena obavežu da mu nadoknadi troškove za sastavljanje odgovora.

Predmet spora je zahtjev tužioca da se utvrdi da je ugovor o prodaji (bliže opisan u izreci prvostepene presude) bez pravnog dejstva u dijelu koji je potreban za izmirenje njegovog potraživanja koje ima prema dužniku J.Č.

Tokom postupka koji je prethodio donošenju nižestepeni presuda pokazalo se nespornim da je Č.J., na osnovu pravosnažne presude Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 036110 07 P od dana 04.11.2011. godine (potvrđena presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 036110 12 Gž od 08.05.2012. godine) pokrenula izvršni postupak protiv ovdje tužioca radi naplate potraživanja koje joj je dosuđeno tom presudom.

Nije sporno da je u tom izvršnom postupku, koji je vođen kod Osnovnog suda u Banjaluci pod brojem 71 0 I 146493 12 I, Č.J., kao tražilac izvršenja, sa računa tužioca, kao izvršenika, naplatila glavni dug u iznosu od 24.787,26 KM, zakonsku zateznu kamatu na glavni dug u iznosu od 24.787,26 KM, te troškove izvršnog postupka u iznosu od 1.377,50 KM sa kamatom od 177,90 KM, odnosno ukupno iznos od 51.129,61 KM. Prinudna naplata provedena je na temelju rješenja o izvršenju, sa računa izvršenika (ovdje tužioca), kod S. a.d. B., dana 18.01.2013. godine. Vrhovni sud Republike Srpske, odlučujući o reviziji tužioca, presudom broj 71 0 P 036110 12 Rev od 30.05.2013. godine, preinačio je obje naprijed označene nižestepene presude, tako što je zahtjev J.Č. odbijen u cjelosti i ista je obavezana da tužiocu nadoknadi troškove postupka u iznosu od 11.012,50 KM. Na osnovu presude Vrhovnog suda, tužilac, kao izvršenik, pokrenuo je postupak protivizvršenja, protiv tražioca izvršenja, J.Č., radi povrata iznosa od 51.129,61 KM, koji je naplaćen u postupku izvršenja. Protivizvršenje je određeno rješenjem prvostepenog suda broj 71 0 I 146493 12 I od 17.07.2013. godine, na nepokretnostima k.č. broj 107/13 iz z.k. ul. br. 550 KO Č. (bliže označenim u izreci prvostepene presude). Označeno rješenje o protivizvršenju ukinuto je rješenjem Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 I 146493 15 Gž od 25.02.2016. godine, i predmet vraćen na ponovni postupak. Postupak protivizvršenja nije okončan.

Utvrđeno je: da je J.Č., kao prodavac, dana 28.06.2013.godine, pod brojem OPU-..., kod notara R.Dž., zaključila kupoprodajni ugovor sa tuženom, kao kupcem, kojim ugovorom je tuženoj prodala gore navedene nepokretnosti, za kupoprodajnu cijenu od 20.000,00 KM; da je tužena kćerka J.Č.; da je u toku ovog postupka, na osnovu predmetnog ugovora, došlo do promjene upisa u javnim evidencijama o nepokretnostima i da je u z.k. ul. 550 k.o. Č. tužena upisana kao vlasnik nepokretnosti 1/1 dijela; da je J.Č., kod Uprave, Područni centar B., Područna jedinica B., u službenim evidencijama evidentirana kao nezaposleno lice, od 18.11.2010. godine, od 07.05.2013. godine i od 10.10.2016 do 19.04.2017. godine, te da na njenom imenu, u Fiskalnom registru za nepokretnosti, nema prijavljenih nepokretnosti, a na poreskoj kartici nema evidentiranih zaduženja; da je punomoćnik J.Č., presudu Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 036110 12 Rev od 30.05.2013. godine, primio dana 16.06.2013. godine; da je predmetna tužba tužioca podnesena prvostepenom sudu 19.06.2014. godine.

Polazeći od navedenih činjeničnih utvrđenja, nižestepeni sudovi su zaključili da je tužilac dokazao da ima osnovano potraživanje prema Č.J., da je ona dovela u pitanje ostvarenje tog potraživanja zaključenjem predmetnog ugovora o prodaji sa tuženom koja je njena kćerka, budući da je dokazano da nema druge imovine iz koje bi se ono moglo namiriti,

slijedom čega su usvojili tužbene zahtjeve tužioca pozivom na odredbe člana 280, 281, 284. i 285. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te "Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO).

Drugostepeni sud je našao da je prvostepeni sud, u ponovnom postupku koji je prethodio donošenju ove prvostepene presude, ponovo održao pripremno ročište saglasno uputama drugostepenog suda datim u rješenju kojim je ukinuta u ovom predmetu ranije donesena prvostepena presuda (rješenje broj 71 0 P 193849 18 Gž 2 od 26.03.2019. godine), te je našao da pravosnažna presuda Okružnog suda u Banjaluci broj 11 0 U 027054 20 U od 16.02.2021. godine, koju je tužena dostavila u žalbenom postupku, predstavlja novi dokaz koji se ne može prihvatiti u smislu odredbe člana 207. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP).

Odluke nižestepeni sudova su pravilne i zakonite i navodima revizije nisu dovedene u ozbiljnu sumnju.

U ovom postupku se, s obzirom na sadržaj tužbenog zahtjeva, radi o pobijanju dužnikovih pravnih radnji. Odredbama ZOO propisana su opšta pravila pobijanja dužnikovih pravnih radnji (član 280.), uslovi pobijanja (člana 281.), isključenje pobijanja (član 282.), kako se vrši pobijanje (član 283.), učinak pobijanja (član 284.) i rokovi za podizanje tužbe (član 285). Opšte pretpostavke koje moraju biti ispunjene da bi povjerilac (ovdje tužilac) mogao pobijati pravnu radnju svoga dužnika su: da ima dospjelo potraživanje za isplatu; da dužnik nema dovoljno sredstava za ispunjenje povjeriočevog potraživanja (insolventnost dužnika); da postoji pravna radnja preduzeta na štetu povjerioca i da postoji oštećenje povjerioca, s tim da pobijanje omogućava povjeriočevo potpuno ili djelimično namirenje, te da je tužba podnesena u zakonom propisanom roku.

Predmetni ugovor predstavlja teretno raspolaganje, zaključen je 28.06.2013. godine. Tužba je podnesena prvostepenom sudu dana 19.06.2014. godine, pa je ova tužba blagovremena u smislu odredbe člana 285. ZOO.

Prema odredbi člana 283. stav 2. ZOO, tužba za pobijanje pravnih radnji podnosi se protiv lica u čiju je korist pravna radnja preduzeta. Iz navedene materijalno pravne odredbe proizilazi da je za zahtjev kojim se pobija ugovor o prodaji pasivno legitimisan kupac nepokretnosti (ovdje tužena). Zbog toga nije osnovan revizioni prigovor promašene pasivne legitimacije (koji predstavlja prigovor pogrešne primjene materijalnog prava), te nije osnovana ni tvrdnja revizije da su tužena, kao kupac, i J.Č., kao prodavac, jedinstveni i nužni suparničari (član 366. ZPP), kojima se ukazuje na povredu postupka koja se tiče nedostataka stranačke sposobnosti na strani pasivno legitimisane stranke.

Tužena u reviziji tvrdi da su predmetne nepokretnosti zajednička bračna tekovina J.Č. i njenog supruga P.Č., da je ovom tužbom morao biti obuhvaćen i P.Č., te se u reviziji ističe da je predmetni ugovor ništav u djelu kojim je J.Č. raspolagala suvlasničkim dijelom imovine koji pripada njenom suprugu po osnovu zajedničkog sticanja u braku.

U smislu odredbe člana 284. ZOO, pravni posao pobijan tužbom za pobijanje pravnih radnji dužnika, nije pravno nevaljan, već on gubi pravni učinak samo prema tužiocu i samo koliko je potrebno za namirenje njegovog potraživanja. Shodno navedenom činjenica da

predmetna imovina predstavlja bračnu tekovinu dužnika tužioca i njenog supruga, nije relevantna za odluku o tužbenom zahtjevu tužioca. Osim toga ova činjenica iznesena je prvi put u reviziji, pa se ne može prihvatiti u smislu odredbe člana 207. stav 1. ZPP u vezi sa članom 253. ZPP. Zbog toga naprijed navedeni prigovori revizije nemaju uticaja na pravilnost i zakonitost nižestepenih presuda.

Prema odredbi člana 280. stav 2. ZOO, potrebno je da je pravna radnja preduzeta na štetu povjerioca (tužioca). Pravni posao je na štetu povjerioca, ako zbog njegovog ispunjenja dužnik nema dovoljno sredstava za podmirenje povjeriočevog potraživanja, odnosno ako dužnik postane insolventan.

U konkretnom slučaju, prema utvrđenju nižestepenih sudova, koje ne može biti predmet ispitivanja u ovom revizionom postupku, shodno zabrani sadržanoj u odredbi člana 240. stav 2. ZPP, nije sporno postojanje potraživanja tužioca, prema J.Č. u iznosu od 51.129,61 KM, koje je tužilac, kao izvršenik, istaknuto u postupku protivizvršenja, nakon što je preinačena pravosnažna presuda na temelju koje dozvoljeno i provedeno izvršenje po prijedlogu J.Č., kao tražioca izvršenja. Utvrđeno da je J.Č., nezaposlena i da nije obveznik plaćanja poreza na imovinu. Osim toga postupak protivizvršenja pokrenut je 2013. godine i do danas nije okončan. Ove činjenice, suprotno tvrdnji revizije, predstavljaju dovoljan i pouzdan osnov za zaključak da je dužnik tužioca insolventan.

Utvrđenje prvostepenog suda o insolventnosti dužnika temelji se na dopisu Uprave broj ... od 10.01.2020. godine. Revizija tvrdi, da je ovaj dokaz novi dokaz, koji je predložen nakon što je ukinuta ranije donesena prvostepena presuda, na pripremnom ročištu koje je održano suprotno uputama drugostepenog suda iz ukinog rješenja.

Drugostepeni sud u rješenju broj 71 0 P 193849 18 Gž 2 od 26.03.2019. godine, nije naveo da predmet vraća u fazu pripremnog ročišta. Kod takvog stanja stvari, važi ono što je sadržano u odredbi 227. stav 1. tačka 2. ZPP, koja je drugostepenom sudu poslužila kao osnov za ukidanje prvostepene presude. Navedenom odredbom propisano je da se predmet nakon ukidanja vraća prvostepenom sudu radi održavanja nove glavne rasprave. Zbog toga nije prihvatljivo stanovište drugostepenog suda, da je označenim rješenjem predmet vraćen u fazu pripremnog ročišta. Ovo stanovište, u konkretnom slučaju, nema uticaja na pravilnost i zakonitost nižestepenih odluka.

Naime, iz stanja spisa ove parnice (sadržaja zapisnika sačinjenog na pripremnom ročištu održanom dana 12.11.2019. godine) proizilazi da se tužena (njen punomoćnik) nije protivila održavanju pripremnog ročišta u ponovnom postupku, te se nije protivila prijedlogu tužioca za izvođenje dokaza pribavljanjem i čitanjem dopisa Uprave. Novi dokazi se mogu predložiti i na ročištu za glavnu raspravu (član 102. stav 2. ZPP). Prigovor u pogledu prijedloga za izvođenje navedenog dokaza nije iznesen ni u daljem toku postupka (na ročištima za glavnu raspravu 24.12.2019. godine, 30.01.2020. godine i 10.03.2020. godine). Shodno tome tužena se prećutno saglasila sa prijedlogom tužioca za izvođenje dokaza čitanjem dopisa Uprave, pa u konkretnom slučaju, nije osnovan prigovor tužene istaknut tek u žabi, koji tužena ponavlja i u reviziji, koji se tiče upravljanja postupkom (zakazivanja pripremnog ročišta) i izvođenja novog dokaza.

Revizija ukazuje da je drugostepeni sud prekoračio tužbeni zahtjev i ovu povredu zasniva na tvrdnji da je drugostepeni sud odbio ocjeniti sadržaj presude Okružnog suda u Banjaluci broj 11 0 U 027054 20 U od 16.02.2021. godine (koju je tužena dostavila u

žalbenom postupku). Ovaj dokaz tužena nudi radi dokazivanja činjenice da je na temelju predmetnog ugovora stekla pravo svojine upisom u zemljišnu knjigu.

Predmet pobijanja po tužbi za pobijanje pravnih radnji dužnika je pravna radnja (u konkretnom slučaju ugovor), pa okolnost da li je ugovor koji se pobija proizveo pravno dejstvo (da li je proveden u zemljišnoj knjizi), nije relevantna za odluku o ovom obligaciono pravnom zahtjevu. Osim toga, činjenicu o tome da je tužena upisana sa pravom svojine na predmetnim nepokretnostima, utvrdio je prvostepeni sud na temelju zemljišne knjiznih izvadaka od 22.02.2019. godine i 12.02.2019. godine, te je to utvrđenje prihvatio drugostepeni sud. Zbog toga, neprihvatanjem naprijed označenog dokaza, drugostepeni sud, nije povrijedio raspravno načelo na štetu tužene. Ovo postupanje drugostepenog suda ne može se podvesti pod povredu postupka iz odredbe člana 240. stav 1. tačka 3., kako to tvrdi revizija.

Predmetni ugovor o prodaji zaključen po proteku kratkog vremena (12 dana) nakon što je J.Č. dostavljena presuda Vrhovnog suda, kojom je preinačena izvršna isprava koja joj je poslužila kao osnov za prinudnu naplatu potraživanja, pa je pravilan zaključak nižestepeni sudova da je ispunjen uslov iz odredbe člana 281. stav 1. ZOO.

Ugovor je zaključen između majke i kćerke, koje su srodnice u pravoj liniji, prvi stepen, pa se nesavjesnost tužene, kao sticaoca, pretpostavlja (član 281. stav 2. ZOO). Prema pravilnom stavu prvostepenog suda, pretpostavka iz odredbe člana 281. stav 2. ZOO je oboriva zakonska pretpostavka, pa je teret dokazivanja na onome ko tvrdi suprotno. Tužena u smislu pravila o subjektivnom teretu dokazivanja iz odredbe člana 123. stav 1. ZPP, u vezi sa navedenom odredbom materijalnog prava, nije dokazala da je u vrijeme zaključenja ugovora bila savjesna, pa je ispunjen uslov iz odredbe člana 281. stav 2. ZOO.

S obzirom da je u smislu odredbe člana 284. ZOO pobijanje ograničeno samo na dio pravne radnje koji je potreban radi namirenja potraživanja, kao i da tužena može izbjeći pobijanje ako ispuni dužnikovu obavezu (član 283. stav 4. ZOO), nije osnovan prigovor revizije kojim se ukazuje na nesrazmjeru između vrijednosti nepokretnosti i visine duga (da je vrijednost nepokretnosti 150.000,00 KM - 200.000,00 KM, a da je predmetni dug 50.000,00 KM).

Nižestepeni sudovi nisu počinili povrede postupka na koje ukazuje revizija, te su pravilno primijenili relevantne odredbe materijalnog prava, pa je reviziju tužene valjalo odbiti na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Navodi odgovora na reviziju nisu imali uticaja na odluku o reviziji, pa se troškovi sastavljanja odgovora na reviziju ne mogu smatrati nephodnim troškovima ovog revizionog postupka u smislu odredbe člana 387. stav 1. ZPP. Zbog toga je odbijen zahtjev tužioca za naknadu troškova revizijskog postupka na ime sastavljanja odgovora na reviziju.

Predsjednik vijeća
Senad Tica

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić